

משנה ט'

משנה זו עוסקת בגרושה שנתיהדה עם בעלה לשעבר, אם יש להחשש שמא בא עליה לשם קדושין ועליו לגרשה שנית. בחלקה השני תעסק המשנה ב"גט קרח".

י"ג בתמוז

יום ו' פר' בלק

ביאור

גיטין פרק ח' ט'

1 המגרש את אשתו ונתיהדה עמו במלון בפני עדים, כף הוא הדין:

בית שמאי אומרים: אין לחש למאום ואינה זקוקה לגט שני. בית הלל חולקים ואומרים: זקוקה לגט שני. טעמים: אם בא עליה, ודאי התכוון לשם קדושין, שהרי חזקה שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות. אמנם קדושין אינם חלים בלא עדים, אך לדעת בית הלל עדות על התייחדותם נחשבת כעדות ביאה, כי אם נתיחד עמה ודאי בא עליה. ואלו בית שמאי חולקים וסוברים שאין להניח שאם נתיחד עמה בודאי בא עליה. לא נחלקו בית שמאי ובית הלל אלא אם היתה נשואה למגרש, אך אם היתה מארסת לו בלבד, מודים בית הלל שאף על פי שנתיהדו אין מניחים שבא עליה, כי אין לבו גט בה והוא בוש הימנה, ולפיכך אין להחשיב את היחוד עמה כביאה ודאית.

1 המגרש את אשתו ולנה עמו בפנדיקי, בית שמאי אומרים, אינה צריכה הימנו גט שני. ובית הלל אומרים, צריכה הימנו גט שני. אימתי, בזמן שנתגרשה מן הנשואין. ומודים בנתגרשה מן הארוסין שאינה צריכה הימנו גט שני, מפני שאין לבו גט בה.

היום נלמד:

משנה

גיטין

פרק ח' משנה ט'

גמרא

במדבר רבה, כ"ד

תובנה מרגשת

האומנית

השקרנית

לך ולמשפחה

מסכת בבא בתרא

דף כ"ד

זוהר

מצורע נג.

הלכה

הלכות צדקה

הלכה ד'ה'

**2 פְּנִסָּה בְּגִט קֶרַח, תַּצֵּא
מִזָּה וּמִזָּה וְכֹל הַדְּרָכִים
הָאֵלוּ בָּהּ:**

עֵתָה תַעֲסַק הַמִּשְׁנָה בְּ"גִט קֶרַח".
לְהַבְנִת הַדְּבָרִים יֵשׁ לְהַקְדִּים עַל
תַּקְנַת "גִּט מְקָשֶׁר" הַקּוֹבְעַת שְׁעַל
הַכֹּהֲנִים לְגַרֵּשׁ אֶת נְשׁוֹתֵיהֶם בְּגִט
מִסּוּג מִיַּחַד שֶׁהִכְנִתוּ מִמְשַׁכֵּת, בְּדִי
לְעַכֵּב אֶת הַלֵּיף הַגְּרוּשִׁין, לְפִי

שְׁמַחְמַת עֲבוּדַת הַמְקַדֵּשׁ מִזְגֵּם שֶׁל הַכֹּהֲנִים נִמְקָר וְכֵהֵן עָלוּל לְגַרֵּשׁ אֶת
אִשְׁתּוֹ בְּאִפְּן נִמְקָר מִתּוֹךְ כַּעֲס, וְכֹאֲשֶׁר יִתְחַרֵּט לֹא יוּכַל לְהַשִּׁיבָהּ, כִּי כֵהֵן
אֲסוּר בְּגְרוּשָׁה. תַּקְנּוּ, אַפּוּא, חֲזוּ"ל לְכֹהֲנִים סוּג גִּט שֶׁהִכְנִתוּ מִמְשַׁכֵּת, שְׂאֵם
יְגַרֵּשׁ מִפְּנֵי הַכַּעֲס, בֵּינַתִּים יִשְׂף כַּעֲסוֹ וְיוּכַל לְחֹזֵר בּוֹ. אִפֵּן כְּתִיבַת הַגֵּט הוּא
שְׁלֵאֲחַר כְּתִיבַת כִּמְהָ שׁוּרוֹת מְקַפְּלִים אֶת הַשֵּׁטֶר וְתוֹפְרִים אֶת הַקֶּפֶל, וְעַל
הַקֶּפֶל חוֹתֵם עַד. מִמְשִׁיכִים בְּכְתִיבַת הַגֵּט וְשׁוֹב מְקַפְּלִים, תוֹפְרִים וְעַד
חוֹתֵם, וְחֹזֵר חֲלִילָה. בְּ"גִט מְקָשֶׁר", אַפּוּא, אֵינן חוֹתְמִים הָעֵדִים בְּתַחֲתִית
הַגֵּט כְּרַגִּיל, אֲלֵא מֵאַחֲרָיו.

"גִּט קֶרַח" הוּא "גִּט מְקָשֶׁר" שֶׁאֶחָד מְקַפְּלֵיו, אוֹ יוֹתֵר, אֵינּוּ חוֹתֵם. חֲזוּ"ל
פְּסוּלֵהוּ, מִפְּנֵי שְׂאֵם צִוָּה הַבַּעַל לְכַמְהָ עֲדִים לְחַתָּם עַל גִּט וְלֹא חֲתַמוּ כָלָם,
לְפָנֵינוּ גִט שְׁלֵא נַעֲשֶׂה לְפִי צוּי הַבַּעַל וְהוּא פְּסוּל מִן הַתּוֹרָה. מֵאַחַר שֶׁבְּגִט
קֶרַח נִכְרַ שְׁהוּכֵן מְקוֹם לְחַתִּימַת עַד נוֹסֵף, יֵשׁ לְחַשׁ שֶׁהַבַּעַל צִוָּה שִׁיחֲתֵם
אֲדָם נוֹסֵף וּלְבַסוּף לֹא חֲתֵם.

2 הַנּוּשָׂא אִשָּׁה שְׁנִתְגַּרְשָׁה בְּ"גִט קֶרַח", אֲסוּרָה לוֹ וּלְבַעְלָהּ הָרֵאשׁוֹן
וְנוֹהֲגוֹת בָּהּ כָּל הַחֲמֻרוֹת הַמְּפָרְטוֹת בַּמִּשְׁנָה ה'.

עצר, חשב - תצליח

תכונה אנושית, להצמד בעקשנות לעמדה מטעית רק משום שאנו החלטנו עליה, עלולה לקחת אותנו למקומות לא טובים, אם לא נדע לעצר בחדות ולסובב את ההגה.

ביאור

במדבר רבה, כ"ד

הוא היה חדור מטרה לקלל את עם ישראל, בלעם הרשע. בשרק קבל הזמנה מבלק מלך מואב, לבוא לקלל את ישראל, הוא ממש 'נדנד' לאלקים, שסרב וחזר וסרב להעניק לו רשות ללכת, עד שהתרצה ואמר: "לך אתם, ואף את הדבר אשר אדבר אליך אתו תעשה".

**"ותט האתון מן הדרך",
הרשע הזה הולך לקלל
אמה שלמה שלא
חטאה לו, ומכה אתונו
שלא תלך בשדה.**

בלעם הלי, ובדרך התחילה האתון המסורה שלו להתנהג בצורה מוזרה ולא אפיינית. היא סטתה הצדה לשדה, מעכה את רגלו על גדר אבנים, ואחר כך עצרה תחתיה מבלי לזוז. כל אלו היו סימנים משמים להורות לבלעם: עצר!

בלעם לא עצר, הוא הרים את מקלו כדי להכות את אתונו, על שסטתה מן הדרך. חז"ל אומרים על כך באירוניה: הרשע הולך בדרך העקמה ביותר, לקלל אמה שלמה שלא עשתה לו מאומה, והוא מכה את אתונו על שהיא הולכת בדרך עקמה...

המקרה של בלעם הוא בטוי לחשף מחלט שפקד את האיש החכם הזה. ברגע הדרמטי, שהאתון שלו משתוללת, הוא היה צריך לעצרו אם אלקים שלח לו אתוטים כאלו, הרי זה מפני שידע שבלעם מסגל לקלט את המסר. אבל הוא לא קלט, והרים את המקל. התופעה הזו חוצה אמות ומגזרים. חסר היכולת להודות בטעות, והצמדות עקשת להמשיך לדבק בה עד כדי גחוף משלם.

שנים ארכות קדימה עוד יזכרו את פרנצ'סקו שטינו, קברניט ה"קוסטה קונקורדיה", אגנית תענוגות איטלקית שעליה היו יותר מ-4,000 אנשים. כשפרנצ'סקו נסה להרשים ביכולות הנווט שלו והתקרר יותר מדי לחוף,

ביאור

הָאֲנִיָּה עֲלֵתָה עַל שְׂרִטוֹן מוֹל חוֹפֵי מוֹנְטָה אַרְגֵּנְטִינּוֹ. חוֹר בְּאֶרֶץ שֶׁל כ־50 מְטָרִים נִפְעַר בְּצֵדָה הַשְּׂמְאָלִי, מִיַּם חֲדָרוֹ דֶּרֶךְ הַחֹר, וְהִיא נִטְתָּה עַל צֵדָה וְהַחֲלָה לְשִׁקְעַ. בְּנִגּוּד לְחֻקֵי הַיָּם הֶעֱתִיקִים, נִטְשׁ פְּרִנְצ'סְקוֹ אֶת הָאֲנִיָּה, בְּעוֹד מֵאוֹת מֵהֶנוֹסְעִים מִמְתִּינִים עַל סְפוּנָה וְזוֹעֲקִים לְעֹזְרָה.

זוֹ טַעוּת טְרָגִית, אָבֵל פְּרִנְצ'סְקוֹ אִינּוֹ הָאָדָם הַיְחִיד שֶׁטָּעָה. פְּרִנְצ'סְקוֹ גַּם אִינּוֹ רַב הַחוּבֵל הַיְחִיד שֶׁנִּטְשׁ אֲנִיָּה טוֹבַעַת לְפָנָי שְׁחֻלְצוֹ הַנוֹסְעִים. הוּא הָיָה בְּלַחֲץ, פָּחַד אָפֵף אוֹתוֹ, וְקָשָׁה לְשִׁפֵּט אָדָם עַל מַעֲשָׂיו בְּרָגְעֵי לַחֲץ. מָה שֶׁהִתְרַחַשׁ אַחֲרָי, הוּא הִקְטַעַת הַבִּלְתִּי נִשְׁכַּח מִכָּל הַפְּרָשִׁיָּה הַזֹּאת - בְּעוֹדוֹ מְנַסֶּה לְתַפֵּס מוֹנִית הַבֵּיתָה... מִשְׁמַר הַחוֹפִים הָאֵיטְלָקִי הַצְּלִיחַ לִיצֵר אֶתוֹ קֶשֶׁר, וּבִקְשׁ מִמֶּנּוּ לְחוֹר לְאֲנִיָּה וּלְדוּחַ עַל הַמַּצָּב:

- הֲלוֹ, אָנִי מְדַבֵּר עִם הַקֶּפְטָן?
- כֵּן, עָרַב טוֹב, כָּאֵן הַקֶּפְטָן.
- אַתָּה צְרִיךְ לְחוֹר לְאֹזוֹר סִירוֹת הַהַצְּלָה, לְטַפֵּס עַל סֵלֶם וּלְדוּחַ מִסָּפּוֹן הָאֲנִיָּה כַּמָּה אֲנָשִׁים נוֹתְרוּ שָׁם. קֶפְטָן, אָנִי מְקַלֵּט אוֹתָרִי!
- בְּרָגַע זֶה הָאֲנִיָּה נוֹטָה הַצְּדָה.
- אָנִי מִבִּין, אָבֵל עַלִיךְ לְחוֹר לְאֲנִיָּה וּלְדוּחַ כַּמָּה אֲנָשִׁים נִמְצָאִים שָׁם וּמָה הַצִּיּוֹד שֵׁיִשׁ בְּרִשׁוֹתָם. בְּרוּרִי?
- אָנִי עַל סִירוֹת הַהַצְּלָה, מִתַּחַת לְאֲנִיָּה. לֹא הִלְכַתִּי לְשׁוֹם מְקוֹם, אָנִי כָּאֵן. כִּי הִשִּׁיב הַקֶּפְטָן בְּעוֹדוֹ נִצַּב עַל קֶרְקַע מוֹצֵקָה בְּחוּף.
- זֶה מָה שֶׁקָּרָה לְאִישׁ שֶׁנִּתְפַּס בְּטַעוּת, נֶאֱחָז בָּהּ וְלֹא הִסְכִּים לְהוֹדוֹת שֶׁמִּשְׁהוּ לֹא בְּסֹדֶר, גַּם אַחֲרַי שֶׁהוּא עוֹמֵד רוֹעֵד וְהָאֲנִיָּה טוֹבַעַת מוֹל הָעֵינָיִם.
- כִּשְׁזָה קוֹרָה, כִּשְׁאֵתָה מְרַגֵּשׁ שֶׁמִּשְׁהוּ לֹא מְסֻתָּדֵר, מִשְׁהוּ לֹא בְּסֹדֶר, פְּשוּט לְעַצֵּר. רִיסְטֵרְט.

גמרא
י"ב בתמוז

תוֹבוֹנָה מְרַגֵּשׁ
 סִטוֹן יוֹמִי שִׂיאִיר לְכֵס אֶת הַיּוֹם
 האומנית השקרנית

חֲבִית יַיִן שְׂצָפָה בְּנֶהָר

בְּעִיר אַחַת הָיְתָה
קְבוּצַת דִּיגִים
שְׂאֲחָרֵי לֵילָה שֶׁל
דִּיג מוּצָלַח בְּנֶהָר
מִיָּהְרוּ לָשׁוּב לַחֹף.
בְּדַרְכָּם לַחֹף גִּילוּ
חֲבִית שְׂצָפָה לַיָּד
הַסִּירָה שְׁלָהֶם,
וַיִּלְהַפְּתֵתָם גִּילוּ
שֶׁהַחֲבִית מְלֵאָה בַּיַּיִן.

מִכֵּיּוֹן שְׁחֻז"ל גָּזְרוּ שֵׁינן שֶׁל נוֹכְרֵי אֶסּוּר בְּשִׁתְיָהּ, הֵם הִתְלַבְּטוּ
לְמִי שִׁיף הַיַּיִן הַזֶּה וְהָאֵם הוּא מוֹתֵר בְּשִׁתְיָהּ.

עֵינן בְּמַסְסַת בְּבֵא בְּתָרָא בְּדָף כ"ד גִּילָה לָהֶם, שְׁלֵשִׁיטַת
הָאֲמוּרָא רַב, אִם מְצָאוּ אֶת הַחֲבִית בְּנֶהָר מוּל עִיר שֶׁל
יְהוּדִים, יְכוּלִים לְהַנִּיחַ שֶׁהִיא הַגִּיעָה מִשָּׁם וְהַיַּיִן אֵינוֹ יַיִן
סָסָה, וּמִמִּילָא מוֹתֵר בְּשִׁתְיָהּ.

אופן יציאת הנשמה מן הגוף - תלוי רק בך!

תרגום

באותו זמן שמגיעה שעת ההפרדה, לא יוצאת הנפש מן הגוף עד שמתגלה עליו שכינה, והנפש מתוך שמחה וחיבובת של השכינה יוצאת מן הגוף כנגדה. אם הוא צדיק, הוא נקשר ונדבק בה. ואם לא, השכינה הולכת והיא נשארת והולכת ומתאבלת על פרדת הגוף.

מצורע נג.

בהוא זמנא דמטא שעתא
 לאתפרשא, לא נפקא נפשא מן
 גופא, עד דאתגלי עליה שכינתא,
 ונפשא, מגו חדותא וחיבובתא
 דשכינתא, נפקא מגופא לקבלהא.
 אי זפאה הוא, מתקשר בה
 ואתדבק בה. ואי לאו, שכינתא
 אזלא, והיא אשתארת, ואזלת
 ומתאבלא על פרישותא דגופא.

זוהר
 ג' במדיו

בספר קהלת (פרק יב, ז) נאמר "וישב העפר על הארץ כשהיה, והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה". ובאר בספר הכוזרי (מאמר ראשון, סעיף קט"ז), שפסוק זה הוא אחד מהמקורות היחידים הפתובים בתנ"ך לגבי השלב בו מתפרדת החבילה והגוף חוזר לעפר אך הרוח והנשמה עולה ומתעלה. ופתיחת תפלתנו השגורה בפי כלנו: "אלהי, נשמה שנפחת בי טהורה היא, אתה בראתה ואתה משמרה ואתה עתיד לשלה ממני ולהחזירה בי לעתיד לבוא. כל זמן שהנשמה בקרבי, מודה אני לפניך ומשבחך אדון העולמים, ברוך אתה המחזיר נשמות לפגרים מתים". אלא שכאן מבאר לנו הזהר הקדוש את האופן שבו הנשמה יוצאת מהגוף בפטירה, ואפן זה מתחלק כפי זכות האדם ומדרגתו, שאדם שזכה ללכת בדרכי הקדושה בעולם הזה יציאת נשמתו מהעולם היא באופן חיובי שהיא נמשכת אל שרשה ומקורה בשמחה, אולם אדם שלא זכך מעשיו אזי הנשמה מתאבלת ולא רוצה לצאת עם הכלוף שעליה, ומתאבלת על הגוף שפך עשה חטאים בימי חייו. מכאן נבין כמה אדם צריך לשמר דרכיו ונשמתו בכדי שיזכה שתהא יציאתו מן העולם באופן חיובי וטוב.

ד. זְפָרוֹן בְּהִיכַל ה'

אף על פי שאין להתפאר בצדקה שעושה, מכל מקום המקדיש דבר לצדקה מתר לו לכתב את שמו עליו שיהיה לו לזכרון²⁰, וכפי שנהוג לעשות לוח ולכתב עליו את שמות המקדישים, ואדרבה ראוי לעשות כן שזו מדת חכמים ומנהג ותיקין, כדי לתן שכר לעושי מצוה²¹, ומדת תורה היא לפרסם עושי מצוה, ועל ידי כך לפתח דלת לעושי מצוה²².

גם לאחר שהקדיש את החפץ מתר לו לכתב עליו את שמו, ואין הצבור יכולים לעבב בעדו²³.

ה. החיבים במצות צדקה

כל אדם חייב לתן צדקה. ואף עני שהוא עצמו מתפרנס מן הצדקה, חייב לתן צדקה ממה שנותנים לו²⁴. ואמרו חז"ל, העושה כן 'שוב אין מראין לו סימני עניות'²⁵.

יש אומרים, שעני המתפרנס מן הצדקה חייב לתן צדקה ממה שנותנים לו רק באופן שיש לו די פרנסתו²⁶, אולם אם אין לו די פרנסתו הרי הוא פטור מן הצדקה²⁷. ויש אומרים, שאפלו אם אין לעני כדי פרנסת עצמו והוא מתפרנס מן הצדקה, חייב לתן לכל הפחות 'שלישית השקל'²⁸ בשנה, לצדקה²⁹.

מקורות והערות

20. ס' רמ"ט סעי' י"ג ברמ"א.

24. ס' רמ"ח סעי' א'.

25. גיטין דף ז' ע"ב.

26. ואף על פי שיש לו פרנסתו מותר לו לקבל מן הצדקה אם אין לו קרן שיכול להתפרנס מהרווח שלה - שם בש"ך ס"ק א'.

27. שם בש"ך ס"ק א'.

28. עיין ס' רמ"ט סעי' ב'. ו'שלישית השקל' היינו 'שלישית הסלע', והסלע הוא 768 פרוטות, הוי אומר ששלישית הסלע היינו 256 פרוטות.

הפרטות נכון להיום היא כ 10 אגורות.

21. עיין בשו"ת דברי מלכיאל בהקדמה לספרו שכתב 'ולזה כשמניח אדם מצוה קבועה לדורות שנקראת בכל עת על שמו, חשוב כאילו עושה אותה בכל שעה, וגם כי מצוה כזו יש לה פירות כי מקיימים לעולם המצוה על ידו, וגם כי יש לה פרסום ולמדין אחרים ממנו והרי הוא מזכה הרבים וזכות הרבים תלוי בו'.

22. תשובות הרשב"א חלק א' ס' תקפ"א הובא בדרכי משה ס' רמ"ז וברמ"א ס' רמ"ט סעי' י"ג.

23. נקודת הכסף שם בשם תשובות הרשב"א.

29. ט"ז אורח חיים ס' תרצ"ד ס"ק א'.